

Opava 29.5.2012
čj. SRS 022211/2012

Oblastní odbor SRS
Jaselská 552/16
746 82 Opava

Zpráva č. 9 oblastního odboru OPAVA o výskytu škodlivých organismů a poruch za období od 21.5.–27.5.2012

1. Počasí

Začátkem týdne bylo dosti teplo, skoro jasno až oblačno. Ranní teploty se pohybovaly kolem 12 až 13 °C, odpolední vystupovaly na 27 °C, ve středu 23.5. až na 28 °C. V průběhu čtvrtka se ochladilo. Ráno bylo ještě 16 °C, ale odpoledne již teploty vystoupily pouze slabě nad 20 °C. V pátek ráno bylo jen 11 °C, ale na některých místech i pod 5 °C. Tento ráz počasí se udržel až do konce týdne. Lokální, většinou jen velmi slabé přeháňky byly zaznamenány jen ve čtvrtek a v neděli. Na mnoha místech zaznamenáváme značný srážkový deficit. V průběhu celého týdne bylo velmi větrno.

2. Výskyt škodlivých organismů a poruch

Výskyty škodlivých organismů jsou dosud až na výjimky slabé. Jsou zjišťována další mrazová poškození způsobená ranním mrazem 18.5. Mimo poškození zaznamenaných lokálně v celé oblasti u brambor, rajčat, papriky, okurek, slivoní, meruněk, jabloní, ořešáku, vinné révy a částečně u kukuřice a jiných plodin byly v okrese Bruntál (Karlovice, Roudno, Volárna) poškozeny i sazenice smrků, jedlí, modřínu a bukové sje v lesních školkách. Intenzita poškození je lokálně velmi rozdílná.

OBILNINY

Porosty obilnin jsou zapojené, většinou vyrovnané a v dobrém zdravotním stavu, výskyty chorob a škůdců jsou většinou slabé. Mrazem poškozené porosty jsou v různém stupni prořídle a místy slabě odnožené.

PŠENICE OZIMÁ (RF 37–59 BBCH, objevení se posledního listu až konec metání)

Silné příznaky napadení **virovou zakrslostí pšenice (WDV)** jsou hlášeny z více lokalit v okrese Prostějov (Brodek u Prostějova, Doloplazy, Lešany, Němčice nad Hanou, Zdětín, Želeč). V uvedených porostech byl zaznamenán i výskyt jediného známého přenašeče WDV **kříška polního (*Psammotettix alienus*)**. Střední výskyt **virové zakrslosti pšenice (WDV)** zjistili rovněž v okrese Jeseník (Javorník-Město). Původce **virové zakrslosti pšenice (WDV)** v obou okresech byl laboratorně potvrzen.

Za škodlivý výskyt v jarním období se považuje 3 a více imag kříška polního ve 100 smycích. Pozor na záměnu s podobnými druhy!

Ojedinělý střední výskyt **světle hnědé skvrnitosti pšenice (*Pyrenophora tritici-repentis*)** zaznamenali v okrese Jeseník (Javorník-Ves).

Střední výskyt hnědé rzivosti pšenice (*Puccinia persistens*) je hlášený z okresu Jeseník (Javorník-Město).

Ošetření proti houbovým chorobám má zpravidla postihnout celý komplex listových chorob s cílem ochránit zejména praporcový list. Provádí se v období od tvorby posledního listu (fáze 37 BBCH) do začátku metání (fáze 51 BBCH), v každém případě je nutné dodržet pokyny na etiketě použitého přípravku.

První výskyt kyjatyk osení (*Sitobion avenae*) zaznamenali v okrese Jeseník (Javorník-Ves) 23.5. Mšice střemchová (*Rhopalosiphum padi*) ve většině okresů začíná tvořit kolonie.

Pozorování mšic se provádí na začátku metání (49 BBCH), na začátku kvetení (61 BBCH) a začátku zrání (71 BBCH). Kontroluje se 50 odnoží, vždy všechny listy a klas (5 míst krát 10 odnoží). Pozorování se provádí více než 20 m od okraje porostu. Vypočte se průměrný počet každého druhu na jednu odnož.

Ošetří se porosty, kde je v průměru 3 a více mšic na jednu odnož.

Lokálně silné zaplevelení sveřepem rolním (*Bromus arvensis*) bylo pozorováno v okrese Jeseník (Javorník-Ves).

JEČMEN OZIMÝ (RF 51–69 BBCH, počátek metání až konec květu)

Ojedinelý střední výskyt třásněnky obilné (*Frankliniella tenuicornis*) byl pozorován v okrese Jeseník (Bernartice).

JEČMEN JARNÍ (RF 31–43 BBCH, fáze prvního kolénka až pochva praporcového listu začíná duřet)

Střední výskyt sítovitě a okrouhlé skvrnitosti ječmene (*Pyrenophora teres*) zaznamenali na více místech v okrese Přerov (Osek nad Bečvou, Partutovice).

Pozorování sítovitě a okrouhlé skvrnitosti ječmene se provádí na konci odnožování (29 BBCH), při objevení se posledního listu (37 BBCH) a začátkem metání (51 BBCH). Kontroluje se 20 rostlin (odnoží) při úhlopříčném průchodu porostem (10 míst krát 2 rostliny). Z každé rostliny se vybere jedna průměrně vzrostlá odnož. Ve fázi 29 BBCH se hodnotí celá rostlina. Ve fázi 29 a 37 BBCH se určí % napadených rostlin (odnoží).

Ošetří se porosty, u nichž je napadeno 5 a více % rostlin (odnoží).

Zatímco v okrese Prostějov (Němčice nad Hanou) byl 23.5. zjištěn první výskyt mšice střemchové (*Rhopalosiphum padi*) v porostu jarního ječmene, v okrese Opava (Opava-předměstí) zaznamenali již kolonie tohoto druhu.

Monitoring mšic a indikace ošetření viz pšenice ozimá.

KUKUŘICE (RF 15–19 BBCH, pátý list vyvinutý až devět a více listů vyvinuto)

V okrese Opava (Oldřišov) dochází k fialovění listů kukuřice pravděpodobně v důsledku nedostatku fosforu za sucha.

Silné zaplevelení pýřem plazivým (*Elytrigia repens*) a merlíky (*Chenopodium sp.*) bylo zjištěno v okrese Šumperk (Leština).

LUSKOVINY

HRÁCH SETÝ (RF 34–59 BBCH, čtvrté internodium viditelné až první korunní plátky viditelné)

První a zároveň silný výskyt kyjatyk hrachové (*Acyrtosiphon pisum*) v okrese Prostějov (Poličky) byl zjištěn 23.5. Výskyt v okrese Přerov (Troubky) je hodnocen jako střední. První výskyt zaznamenali také v okrese Opava (Oldřišov) 27.5.

Pozorování kyjatek se provádí jednou týdně od fáze druhého jednoduchého pravého listu (fáze 12 BBCH) do nalezení prvních kyjatek na rostlinách. Množství jedinců kyjatek (imag i nymf) se sleduje jednou za 14 dnů od nalezení prvních kyjatek na rostlinách do žluté zralosti, fáze 83–85 BBCH. Při úhlopříčném průchodu porostem se na deseti místech prohlédne vždy 5 za sebou rostoucích rostlin. Mšice se na místě oklepou na světlou podložku (např. papír) a spočítají.

Ošetří se porosty, kde je v průměru 3 a více jedinců kyjatek na jednu rostlinu hrachu.

OLEJNINY

ŘEPKA OZIMÁ (RF 67–75 BBCH, dokvétání až asi 50 % šešulí dosáhlo druhově, resp. odrůdově specifické velikosti)

Místy se objevuje praskání nebo jiné deformace stonků, poškození kořenových krčků i kořenů a poruchy vývoje květenství také jako důsledky působení **mrazů**.

Silné **poškození rostlin po aplikaci morforegulátoru** zaznamenali v okrese Jeseník (Bílý Potok). Poškození se projevuje lokálním zbrzděním růstu, zkrácením postranních větví, nahloučením šešulí na vzrostném vrcholu a fialovým zbarvením šešulí.

Napadení kořenových krčků **fomovým černáním stonků řepky (*Leptosphaeria maculans*)** pokračuje na většině porostů v okrese Prostějov (např. Klenovice, Němčice, Tištin, Tvorovice).

Lokálně silné napadení **šedou plísnovitostí brukvovitých (*Botryotinia fuckeliana*)**, které způsobuje až uhnívání báze stonků, zaznamenali v okrese Jeseník (Bílý Potok).

První výskyt larev **bejlomorky kapustové (*Dasyneura brassicae*)** v šešulích byly zaznamenány také v okrese Olomouc (Nový Dvůr), a to 23.5. Výskyty larev jsou hodnoceny většinou jako slabé, lokálně střední v okrese Jeseník (Javorník-Město), zejména na okrajích pozemků.

Výskyt imag se sleduje na rostlinách dvakrát týdně v období od žlutého poupěte do plného květu, fáze 59–65 BBCH, a jednou týdně v období od plného květu do konce květu, fáze 65–69 BBCH. Kontroluje se vždy namátkově vybraných 25 rostlin na protilehlých okrajích pozemku (celkem 50 rostlin).

Ošetření se provede u porostů, kde je pozorováno v průměru 0,25 a více imag bejlomorky kapustové na 1 rostlinu. Ošetření v době, kdy jsou již vylíhlé larvy, je neúčinné.

Ojedinelý střední výskyt imag **krytonosce šešulového (*Ceutorhynchus obstrictus*)** byl zaznamenán v okrese Jeseník (Javorník-Město).

Výskyt brouků se sleduje na rostlinách dvakrát týdně v období od kvetení řepky (asi 30 % květů na hlavním stonku otevřených) do plného květu (asi 50 % květů na hlavním stonku otevřených, první korunní plátky již opadávají), fáze 63–65 BBCH, a jednou týdně v období dokvétání (velké množství korunních lístků již opadlo) do konce květu, fáze 67–69 BBCH. Kontroluje se vždy namátkově vybraných 25 rostlin na protilehlých okrajích pozemku (celkem 50 rostlin).

Ošetření se provede u porostů, kde je v průměru 1 a více brouků na 1 rostlinu.

První výskyt **mšice zelné (*Brevicoryne brassicae*)** na šešulích byl pozorován v okrese Přerov (Prosenice) 23.5.

V období od konce dokvétání až ihned po odkvětu (fáze 67–69 BBCH) se sleduje počet plodenství napadených 100 a více mšicemi (počet mšic se odhaduje).

Za škodlivé se považuje 10 a více % takto napadených plodenství.

MÁK SETÝ (RF 24–35 BBCH, fáze třetího a čtvrtého pravého listu až fáze růžice)

Některé porosty na Prostějovsku jsou řídké a mezerovité, lokálně i poškozeny herbicidy.

První výskyt **spály máku** zaznamenali v okrese Prostějov (Výšovice) 23.5. Jedná se o fyziologickou chorobu doprovázenou napadením patogenními mikroorganismy.

První výskyt **plísně máku (*Peronospora arborescens*)** v okrese Olomouc (Velký Týnec) zaznamenali 23.5. Silný výskyt byl pozorován v okrese Opava (Opava-předměstí) u náchylnějších odrův v polních pokusech.

Pozorování plísně máku se provádí v období od začátku stonkování do začátku květu, fáze 40–52 BBCH. Při úhlopříčném průchodu porostem se na deseti místech prohlédne vždy 10 za sebou rostoucích rostlin.

Ošetří se porosty, kde je plísní máku napadeno 2 a více % rostlin.

Silný výskyt **mšice makové (*Aphis fabae*)** v porostech máku zjistili v okrese Karviná (Kopytov), střední v okrese Olomouc (Velký Týnec).

Pozorování mšice makové v porostech máku se provádí po ukončení přeletu mšic z brslenů do začátku sekundárního přeletu (orientačně do poloviny května), před květem (fáze 47–49 BBCH) a po začátku sekundárního přeletu (2–3 týdny po zjištění nymf se základem křídel na řepě či bobu). Pozorování se provádí na celé ploše porostu. Za napadenou se považuje rostlina alespoň s jednou živou mšicí. Kontroluje se 100 rostlin (5 míst krát 20 rostlin).

Ošetření se provede u porostů, kde do začátku sekundárního přeletu je pozorováno v průměru 5 a více % napadených rostlin, po začátku sekundárního přeletu 20 a více % napadených rostlin.

OKOPANINY

BRAMBOR (RF 01–51 BBCH, hlíza nenarašena až rostlina začíná tvořit poupata)

Některé mrazem poškozené porosty začínají regenerovat (např. Opava-předměstí v okrese Opava).

První slabé výskyty imag **mandelinky bramborové (*Leptinotarsa decemlineata*)** zachytili 24.5. v okresech Opava (Opava-předměstí) a Prostějov (Držovice).

V období hromadného kladení vajíček se sleduje množství brouků v porostu a za 2–4 týdny (tedy celkem třikrát) množství ohnisek larev. Porost je nutno projít nejméně čtyřikrát na různých místech tak, aby bylo podchyceno průměrné napadení.

Ošetření se provede v době maxima líhnutí larev. Při normálním průběhu počasí to bývá obvykle v době, kdy první vylíhlé larvy dosáhnou třetího instaru. Ošetří se porosty, kde bylo zjištěno 100 a více brouků na 1 ha nebo 140 a více ohnisek larev, přičemž za jedno ohnisko se považuje skupina 35 a více larev.

CUKROVKA (RF 15–22 BBCH, pět listů vyvinuto až listy pokrývají 50 % povrchu půdy)

Přelet okřídlených samic **mšice makové (*Aphis fabae*)** je možné považovat za ukončený ve všech okresech oblasti. Na krmné řepě i cukrovce se tvoří kolonie a v okresech Karviná (Starý Bohumín) a Olomouc (Drahanovice) jsou výskyty lokálně hodnoceny jako střední.

Ošetření se signalizuje u semenaček při zjištění prvních larev mšice makové se základy křídel, u technické cukrovky při ukončení hlavního přeletu, tj. když 95 % okřídlených mšic opustilo brsleny.

První výskyt vajíček **květilky řepné (*Pegomyia hyoscyami*)** zaznamenali 22.5. také v okrese Olomouc (Drahanovice).

Ochranu proti larvám květilky řepné dnes většinou představuje insekticidní moření osiva.

Na Opavsku (Otice) bylo lokálně zjištěno silné zaplevelení **heřmánky (*Matricaria* sp.)**.

CHMEL (RF 24–28 BBA, čtvrtý až osmý pár vedlejších výhonů viditelný, rostliny asi 1–2 m vysoké)

Ve chmelnicích se provádí kultivace a první přiorávka.

První výskyt **plísně chmele (*Pseudoperonospora humuli*)** zaznamenali v okrese Olomouc (Velká Bystřice) 23.5.

Stále pokračuje silný nálet okřídlených samic **mšice chmelové (*Phorodon humuli*)** na rostliny chmele v okrese Přerov (Prosenice).

Výskyt mšice chmelové se sleduje jednou týdně od zavedení chmele.

Ošetření chmele se provede při průměrném výskytu 50 a více mšic na 1 list nebo při napadení 10 a více % hlávek v období začátku tvorby kolonií larev na listech chmelových rostlin.

OVOCNÉ DŘEVINY

V intenzívních sadech převládají slabé výskyty škodlivých organismů, silnější výskyty jsou zjišťovány hlavně na neošetřovaných stromech v silničních stromořadích, extenzívních sadech a na rozptýlené zeleni.

Jádroviny

JABLOŇ (RF 67–72 BBCH, vadnutí květů až velikost plodu do 20 mm)

První výskyt **padlí jabloně (*Podosphaera leucotricha*)** pozorovali v okrese Šumperk (Mohelnice) 19.5. Střední výskyty jsou hlášeny lokálně z okresů Jeseník (Javorník-Město) a Opava (Malé Hoštice).

Ošetření se signalizuje v období sekundárního šíření choroby ve fázi 55 BBCH (zelené poupě) a opakuje se podle potřeby (infekční tlak, intenzita růstu, použitý přípravek) přibližně až do fáze 76 BBCH (plody velikosti vlašského ořechu).

První slabé příznaky napadení **strupovitostí jabloně (Venturia inaequalis)** hlásili z okresu Prostějov (Dětkovice).

Pokud nejsou k dispozici údaje o délce ovlhčení listů, případně zralosti reprodukčních orgánů patogena, lze termín zralosti askospor odhadnout přibližně podle fenofáze hostitele, což bývá obvykle ve fázi 53–54 BBCH (zelená špička až myší ouško). Ošetření je signalizováno po zjištění prvních zralých askospor, nejpozději ve fenofázi 54 BBCH v případě preventivní ochrany nebo při splnění podmínek pro infekci. Další ošetření se odvíjí od povětrnostních podmínek (délka ovlhčení listů), často se využívá ošetření před očekávanými srážkami, ale tak, aby postřik na listech a plodech dokonale zaschl.

Až střední výskyt **vlnatky krvavé (Eriosoma lanigerum)** byl zaznamenán v okrese Jeseník (Javorník-Město).

Napadení stromů se sleduje jednorázově v době opadu plodů po odkvětu, fáze 71 BBCH (orientačně počátek až polovina června), napadení víceletých větví v období pokročilého zrání až sklizňové zralosti, fáze 85–87 BBCH (orientačně srpen až říjen).

Ošetření se provede při napadení 5 a více % stromů nebo 10 a více % víceletých větví s výskytem kolonií vlnatky krvavé. Do postřiku se doporučuje přidat smáčedlo.

Lokální střední výskyty **mšice jabloňové (Aphis pomi)** zaznamenali v okresech Jeseník (Javorník-Město), Olomouc (Náměšť na Hané), Opava (Malé Hoštice) a Prostějov (Němčice nad Hanou).

Kontroluje se 100 letorostů (na 5 místech 20 letorostů z 1 stromu) na konci kvetení, fáze 67 BBCH.

Ošetření se provede při napadení 2 a více % letorostů koloniemi mšic, v případě napadení mšicí jabloňovou 10 a více %.

Střední výskyty samců **obaleče jablečného (Cydia pomonella)** byly zaznamenány odchycem do feromonových lapáků v okresech Frýdek-Místek (Rychaltice), Jeseník (Javorník-Město), Nový Jičín (Příbor) a Olomouc (Vilémov).

Přilet samců se sleduje dvakrát týdně od 1.5. do 15.9.

Ošetření se provede vždy přibližně za týden po vyvrcholení letové vlny, pokud trvají vhodné podmínky pro kladení vajíček, tedy pokud večerní teploty ve 21 hodin středoevropského času dosahují alespoň 17 °C.

První výskyt imag **obaleče zimolezového (Adoxophyes orana)** jsme zaznamenali v okresech Frýdek-Místek (Rychaltice) a Prostějov (Dětkovice) 25.5.

Silný výskyt **obaleče jabloňového (Hedya nubiferana)** byl zachycen feromonovými lapáky v okrese Frýdek-Místek (Rychaltice), střední výskyty v okresech Jeseník (Javorník-Město) a Přerov (Tučín).

První výskyt samců **obaleče zahradního (Archips podana)** zaznamenali v okrese Šumperk (Mohelnice) 19.5.

Přilet samců obalečů se sledují dvakrát týdně od 1.5. do 15.9.

Ošetření se v případě potřeby provádí vždy přibližně za týden po vyvrcholení letové vlny.

Peckoviny

SLIVŮŇ (RF 71–72 BBCH, velikost plodu do 10–20 mm)

Střední výskyty **mšice slíkové (Brachycaudus helichrysi)** zaznamenali v okresech Jeseník (Javorník-Město) a Opava (Malé Hoštice), silný v okrese Olomouc (Tršice).

Napadení letorostů mšicemi se sleduje v období prvního opadu plodů po odkvětu až zbarvování plodů, fáze 71–81 BBCH (orientačně duben až červenec).

Ošetření se provede při napadení 5 a více % letorostů koloniemi mšic.

Střední výskyty housenic **pilatky švestkové (Hopllocampa minuta)** a **pilatky žluté (Hopllocampa flava)** v plodech zaznamenali v okresech Jeseník (Javorník-Město) a Olomouc (Tršice).

Sleduje se výskyt imag na lepových deskách ve fázi 61–67 BBCH a výskyt vajíček v období opadu prvních květních plátků (fáze 65 BBCH).

Ošetření se provede při výskytu 5 a více % plodů s vajíčky pilatek. Optimální termín ochrany je při začátku líhnutí housenic. Po zjištění larev v plodech je insekticidní ošetření už neúčinné.

Silné výskyty samců **obaleče švestkového (Cydia funebrana)** zjistili odchytom do feromonových lapáků v okresech Karviná (Nový Bohumín), Jeseník (Javorník-Město), Nový Jičín (Příbor), Olomouc (Unčovice), Prostějov (Kelčice) a Přerov (Osek nad Bečvou).

Přílet samců se sleduje dvakrát týdně od 1.5. do 15.9.

Ochrana proti současné, tj. první generaci, která působí propad plodů, není obvykle účelná. Pouze v letech s nízkou zásadou plodů a velmi vysoké populační hustotě obaleče švestkového je vhodné ji provést, a to po zjištění první výrazné letové vlny. Ošetření se signalizuje v období letu imag letní generace, a to v první třetině letové křivky této generace. Ochranný zásah je vhodné směřovat proti právě se líhnoucím housenkám, tj. asi týden po vrcholu letové vlny. U raných a poloraných odrůd většinou stačí jedno ošetření. U pozdních odrůd, pokud nadále trvají vysoké přílety samců do feromonových lapáků, se provede druhé ošetření, a to přibližně 10 dnů po prvním.

TŘEŠŇ

První imaga **vrtnule třešňové (Rhagoletis cerasi)** byla zachycena na lepoové desce v okresech Olomouc (Náměšť na Hané) 20.5. a Opava (Oldřřšov) 21.5.

Za škodlivý se považuje výskyt 1 a více imag na 1 optický lapák a den. Ošetření se provede v době maxima kladení vajíček nebo na začátku líhnutí larev, což je přibližně 14–17 dní po začátku líhnutí imag.

OSTATNÍ DŘEVINY

VRBA (Salix sp.)

Velmi silný výskyt pěnových útvarů s larvami **pěnodějky vrbové (Aphrophora salicina)** na listech vrb podél toku Moravy byl pozorován v okrese Šumperk (Lesnice).

Za oblastní odbor Opava zpracoval: Ing. Jan Sitek